RÖDA FANOR sept. 1920.
Red. ALBERT JENSEN.

Ungsocialisternas agitation för valstrejk.

Av *ALBERT JENSEN.*

***

Man beskyller ungsocialisterna för att underblåsa slöheten, när de agitera för, att man icke skall deltaga i valen.

Detta argument skulle nästan komma en att tro, att det var en väldigt energikrävande handling att rita ett kors på en valsedel och stoppa i en urna. Vi kunna icke inse detta, och vore arbetarklassen icke i stånd till mera energiska viljeyttringar, så vore den helt säkert dömd till evigt slaveri.

Men på den andra sidan skola vi erkänna, att om ungsocialisterna endast sade: "deltag icke i valen", så vore det likväl berättigat att påstå, att de ammade slöheten. Nu komplettera de emellertid denna uppmaning med en annan: "*bruka den direkta aktionen*". Deras negativa sida kompenseras således av en positiv sida. De uppmana arbetarna att utveckla *mera* energi, *mera* kraft, *mera* vilja, *mera* aktion.

Emot detta invänder man, att det ena icke behöver utestänga det andra. Deltagandet i valen behöver icke förminska den direkta aktionen. Och det är här den ungsocialistiska åskådningen har *sin* uppfattning: den påstår, *att den parlamentariska aktionen förlamar, förhindrar och ofta dödar den direkta aktionen.*

Vi kunna peka på Tyskland. I intet land har den parlamentariska aktionen varit så rotfästad, som där. I intet land har man hoppats så mycket av den. Och följaktligen i intet land ringaktades den direkta aktionen som där.

Och vad blev följden? Följden blev *världskriget!*

Var och en som något litet följt den internationella arbetarrörelsen vet, att det var Tyskland och andra

av den parlamentariska aktionen behärskade länder, som på de internationella kongresserna motarbetat förslagen om att bruka generalstrejken som kampmedel mot kriget. Man litade på riksdagspolitikens makt. Till följd därav kunde inget internationellt avtal träffas mellan arbetarna om gemensam aktion mot kriget. Och när därför kriget kom, mötte det inget motstånd.

Det kan icke förnekas, att den parlamentariska aktionen i detta speciella fall har dödat den direkta aktionen, det enda effektiva medlet mot kriget.

Den parlamentariska aktionen måste, enligt vår mening, med nödvändighet överallt och alltid framkalla en sådan effekt. Ty den förhindrar med nödvändighet massaktionerna, som måste förläggas *utom* parlamentet, och som är arbetarklassens effektivaste kampmedel. Parlamentarikerna, arbetarnas representanter i de lagstiftande församlingarna, betrakta nämligen dessa utomparlamentariska aktioner som rivaliserande med sin egen parlamentariska verksamhet.

Där den parlamentariska aktionen är stark, blir alltid den direkta aktionen svag. Nyss hade den direkta aktionen i Italien, understödd av de "revolutionära" socialdemokraterna, utvecklat sig till en ståndpunkt, där den hotade att spränga det borgerliga samhället. Så fick man nya val och en "stor seger" för den politiska socialismen. En mycket stor del av ledarna för den "revolutionära" socialdemokratin flyttade in i den lagstiftande församlingen. Verkan av detta lät icke länge vänta på sig. Tyngdpunkten överflyttades från det utomparlamentariska fältet. De nya "revolutionära" deputeraderna vände sig vid upprepade tillfällen fördömande mot den direkta aktionen, som genom deras inflytande bringades till avslappning. Detta växelförhållande mellan den parlamentariska och utomparlamentariska aktionen kan överallt iaktagas med större eller mindre tydlighet.

Vari bottnar nu detta?

Enligt vår mening i de olika aktionsmetodernas pedagogiska inflytande på massorna.

Den parlamentariska aktionen innebär, att massorna överlämna åt representanterna att utöva den verksamhet, som skall förändra samhället från kapitalism till socialism. Den inbjuder följaktligen massorna till *passivitet.* Den betyder uppgivandet av personligheten.

Den direkta aktionen pålägger massorna själva denna transformerande verksamhet. Den framalstrar följaktligen *aktivitet* hos massorna. Den kallar på personligheten.

Vilken metod som har det *bästa* fostrande inflytandet på massorna behöver man icke vara i ett ögonblicks tvivel om.

När vi förneka valhandlingen, se vi längre än till denna handlings mera mekaniska process.

Vad innebär väljandet av riksdagsmän?

När man väljer sig riksdagsmän, väljer man sig *förmyndare.* Den

faktiska innebörden av valhandlingen är, att valmannen förklarar sig omyndig. Han väljer personer som skola stifta lagar, som han skall efterleva; personer som skola tänka, tala och handla för honom, personer som till och med gives rätt att disponera över väljarens liv (krigstillfälle). Det är det frivilliga slaveriet, som kröner ändan på väljandet.

För oss är därför valhandlingen mera än ett mekaniskt grepp kring en papperslapp. Vi se också den andliga självuppgivelsen under regering, riksdag och stat. Vi se demoralisation, förfäelse, självförnedran, underkastelse, slavsinne, devotion. Vi se självständighetens, självkänslans självansvarets, personlighetens undertryckande. Vi se saboteringen av släktets handlingskraft och tro på sig själv. Vi se grusandet av de moraliska krafterna, tillintetgörandet av den självshöghet, som är nödvändigt för skapandet av ett socialistiskt samhälle. Vi se släktets förvandling till en fårskock, en boskapshjord, som viljelöst följer herden och viljelöst underkastar sig hans piska.

Vad vi vill är tankeklara, självshöga och viljestarka människor med solidaritetens lag i hjärtat. Men en sådan mänsklighet skapas icke genom en skola i förnedring, underkastelse och självuppgivelse.

Ingen Messias kan frälsa människan. Hon måste frälsa sig själv.

MAX KLINGER. *Titanernas uppror.*

Den sociala revolutionen måste börja hos individen. Genom självverksamhet går vägen till andlig och materiell befrielse. Den politiska socialismen gör människorna till en geléartad massa, utan ryggrad, utan senor och brosk, utan vilja, utan seende ögon.

Vi vilja ta livet av staten. Och de parlamentariska socialisterna påstå också, att staten måste försvinna. Men, medan vi handla i konsekvens med vår åskådning, förneka de sin tro med sina gärningar.

Vill man döda staten, måste man systematiskt undergräva dess politiska, ekonomiska och moraliska maktställning.

Den parlamentariska socialismen däremot stärker staten, ökar dess politiska makt över "undersåtarna" utvidgar dess ekonomiska intressesfär, stärker dess moraliska välde och uppnår följaktligen att föreviga statens bestånd istället för undergräva och avskaffa den.

Staten vilar moraliskt på individens fria underkastelse. Det är detta vi måste förändra. Väljandet är individens frivilliga bekräftelse av sitt slaveri under den kapitalistiska staten, under staten överhuvudtaget. Så länge en majoritet av "undersåtarna" uppträda som *undersåtar,* och vid valurnorna demonstrera sin devotion, så länge har staten en moralisk grundval, som gör det möjligt för den, att begå vilka tyranniska handlingar som hälst, upprätthålla vilket orättfärdigt samhällssystem som hälst.

Låt oss däremot antaga, att "undersåtarna" slutade upp med att handla som *undersåtar,* att hela massan av arbetarväljare underlät att ta del i förmyndarevalen, icke av slöhet, men som en medveten viljeakt, vilket grundskott mot statens moraliska auktoritet skulle det icke vara! Hur skulle icke statens karaktär av klassinstitution springa i dagen! Vilken befrielsens jubelskri skulle icke resas hos massan! Med vilken glad hänförelse skulle man icke löpa till storms mot det auktoritära systemet! Hur skulle man icke med soligt allvar vända sig till självfostran, självverksamhet och självansvar! Hur skulle man icke klarare inse nödvändigheten för arbetarklassen att själv skapa de nya samhällsorgan, som skulle övertaga eller rättare ersätta de kapitalistiska institutionernas samhällsfunktioner! Då skulle socialismens konstruktiva period börja och samhällsutvecklingen därmed ha inträtt i det avgörande skedet på vägen fram till socialismen.

Ungsocialismens antivalagitation är därför ingen vädjan till slöheten; den är en vädjan till personligheten, till självverksamhet, till kraftigare aktion, en vädjan till det bästa i människan, medan valagitationen är en vädjan till passivitet, till självförnedring och slavsinne.

MOSKWAIMPERIALISM.

Av *ALBERT JENSEN.*

***

Moskwaimperialism? Är det kanske meningen att *Röda Fanor* skall upptaga den gamla beskyllningen mot Ryssland för strävan efter militaristiska erövringar? Nej, den saken låta vi vila för historiens dom. Men det är en annan slags "imperialism", vi denna gång vilja dokumentera, och det är Moskwas strävan efter hegemoni över den internationella arbetarrörelsen. På det politiska området har man redan hunnit ett stycke väg med att göra en hel del socialistiska partier till vasaller under Moskwa. Vad man nu drömmer om och strävar efter, är att lägga den internationella fackföreningsrörelsen in under den III Internationalen och därmed under Moskwa. Fackföreningsrörelsen skall upphöra att vara en *självständig* rörelse. Den skall inordnas under bolsjevikernas politiska parti. Rysslands bolsjeviker skola göras till herrar över den internationella arbetarrörelsen.

Trots allt tomt prat från våra venstersocialisters sida om motsatsen är det likväl ett faktum, att det är det bolsjevikiska partiet, som i Ryssland har makten både över samhällslivet (man kunde vara frestad skriva samhällsdöden) och fackföreningarna. Vi skola nöja öss med, att som belägg för vårt påstående, hänvisa till följande uttalande från Petrograds diktator *G. Sinovjeff,* infört i *F. D. Politiken* den 29 juli 1920:

> "... Alla de frågor varav den proletära revolutionens vara är helt beroende, avgöres i Ryssland först och främst inom partiorganisationens murar."

Partiets herravälde och diktatur över de ryska arbetarna, de ryska bönderna, det ryska folket, är det karaktäristiska för den ryska diktaturen. Det är detta system, man nu vill lyckliggöra hela världen med.

Redan på det ryska kommunistiska partiets 9:de kongress i våras yttrade *Bucharin*, enligt norska *Socialdemokraten* för den 9 april:

> "Det måste tillvägabringas organisk enhet, och *arbetarklassens politiska parti måste vara den översta myndigheten över hela arbetarrörelsen*... Det är därför nödvändigt, att de industriella fackförbunden bli en del av sovjetmaskineriet."

B. var centralkommittéens rapportör, och det heter i referatet, att centralkommittéens resolutionsförslag antogs, vadan således de av B. framförda synpunkterna skulle ha segrat.

Detta bekräftades också av ett föredrag på Auditorium den 14 april av den ryske fackföreningsmannen *Schlapnikoff,* som enligt *F. D. Politiken* yttrade om förhållandena i Ryssland:

> "Det största partiet är det kommunistiska partiet. Det är det ryska proletariatets hjärna, fackföreningarna och sovjets dess kropp och armar."

Här utsäges det således, att fackföreningarna degraderats till drängtjänst och befriats från den *tänkande* verksamheten, vilken monopoliserats av bolsjevikpartiet. Fackföreningarna äro armarna, som nådigt tilldelas rollen av verkställare av de beslut, som partiets tanke- och viljeverksamhet fastställer.

Vad man nu vill är ingenting annat än den internationella fack-

föreningsrörelsens detronisering till drängtjänst åt det "tänkande" Moskwa. Det är detta påstående, vi nu skola dokumentera.

*

Under rubriken *III Internationalens andra kongress. Dess uppgifter* har *F. D. Politiken* offentliggjort ett längre betänkande, utarbetat av *Sinovjeff*, ordf. i III Internationalens exekutivkommitté, ett dokument av stort intresse för bedömandet av bolsjevismen.

Bolsjevikerna äro tillräckligt klarsynta för att inse, att ryggraden i den internationella arbetarrörelsen äro de fackliga kamporganisationerna. De förstå därför också, att bolsjevismen icke kan utbredas utan genom erövring av fackföreningsrörelsen. Det är detta *Sinovjeff* på förhand vill ha intrumfat i de delegerade till III Internationalens andra kongress, som skulle avhållas i Moskwa i augusti. Därför säger han också rent ut, att bolsjevikerna måste

"kosta vad det kosta vill, erövra själva fackföreningarna. Man kan icke erövra makten och bevara makten utan att ha till sin rådighet den kolossala apparat, som exempelvis transportarbetarnas organisation representerar."

Men dessa organisationer skola icke erövras på det sättet, att de bli verktyg, som arbeta självständigt under andligt inflytande från bolsjevismen. Nej de skola läggas under en *militär disciplin*, de skola *subordineras* under det politiska partiet. De skola bli den drängtjänande armen för den tankemonopoliserande bolsjevismen. Hör här!

"Den huvudsakliga metoden i proletariatets kamp mot bourgeoisien är framförallt massaktionens metod. Dessa massaktioner organiseras och ledas genom proletariatets massorganisationer *under allmän ledning av ett slutet, disciplinerat och centraliserat kommunistiskt parti. Borgarkriget är ett krig. I detta krig måste proletariatet ha sin goda politiska officerskår och sin goda politiska generalstab, som leder alla operationer på alla kampområden.*"

Och bolsjevikpartiet skall vara denna generalstab, denna officerskår, vars översta ledare sitter hemma i sina fåtöljer och befaller de "järnhårt disciplinerade" massorna till den sociala kampens skyttegravar, utan att dessa massor få lov att ha en egenvilja, eller bestämmanderätt över sig själva.

Systemèt har icke plats för frihet, för federalism, för självverksamhet. Det är centralismens yttersta konsekvens, nödvändigt betingande massornas självuppgivelse, deras kompletta omyndiggörande, deras systematiska terrorisering och tyrannisering. Den federativa organisationsformen förlöjligas och självstyrelsen utskrattas med full hals av *Sinovjeff*, som medvetet hävdar tsaristiska principer för arbetarrörelsen.

*

Samtidigt med att *Sinovjeff* utdelat dessa lärosatser åt kongressdelegerade, utsände högstdensamme ett cirkulär till fackförbunden i de olika länderna, i vilket han ytterligare pläderade för nödvändigheten av fackföreningsrörelsens framtida livegenskap under Moskwa. I detta cirkulär, som offentliggjorts bland annat i *l'Atelier*, säges det många förnuftiga och rättfärdiga saker, samtidigt med att S. dokumenterar en allt för stor kunskapsbrist om den internationella fackföreningsrörelsen, en brist som är absolut oförlåtlig hos en man, som övermagat söker spela försyn för den internationella arbetarrörelsen.

Efter en till största delen riktig och berättigad kritik mot den gamla reformistiska rörelsen framhålles de nya tendenser, som håller på att

arbeta sig fram i de olika länderna och förkunnas:

"Den nya fackföreningsrörelsen bör beslutsamt befria sig från resterna av den gamla slentrianen. Den bör *tillsammans med det kommunistiska partiet föra en direkt kamp för proletariatets diktatur* och arbetarrådens myndighet."

Den roll, man således helt öppet tilldelar den fackföreningsrörelse, man hoppas kunna samla under en tsaristisk spira, det är, att erövra proletariatets diktatur åt det politiska parti, som skall handhäva denna diktatur *över* arbetarna och över de fackliga organisationerna! Sannerligen tilltror man industriarbetarna ett icke ringa mått av enfald. För att man icke skall misstaga sig om syftet, heter det genast, att den nya rörelsen måste arbeta för att genomföra "*den mäst rigorösa centralisations obevekliga princip.*" Det vill säga, att arbetarna självmant skola underkasta sig den bolsjevikiska ledningen, självmant lägga huvudet på den bolsjevikiska stupstocken.

Den kommunistiska internationalen, heter det vidare, anser nu ögonblicket vara inne för att rekonstituera den socialistiska internationalen genom att sätta den röda internationalens verkliga fackföreningsinternational upp emot den "gula" internationalen i Amsterdam, en sammanslutning, som kan kämpa tillsammans med den kommunistiska internationalen.

"Den kommunistiska internationalen vill ena, icke bara proletariatets politiska organisationer, men alla arbetarorganisationer, som icke bara kämpar för proletariatets diktatur med ord men med handlin-

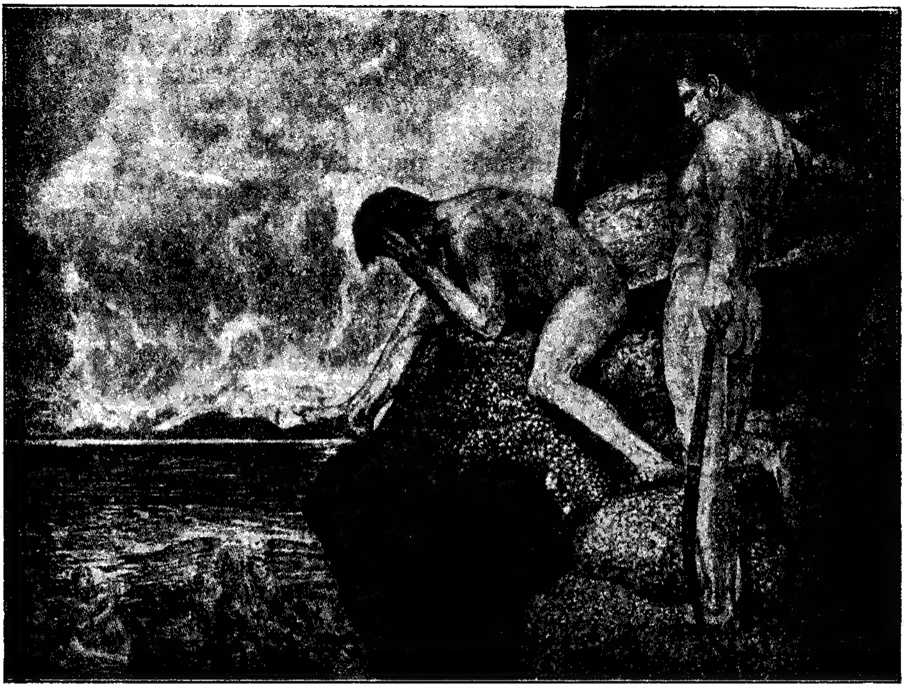

MAX KLINGER. *Prometheus befrias av Herakles.*

gar. III Internationalens exekutivkommitté är av den mening, att det icke bara är de politiska partien, som böra deltaga i den kommunistiska internationalens kongress, men även de fackliga organisationer, som äro anhängare av revolutionen. *Dessa senare organisationer böra sammansluta sig på en gemensam bas och bilda en sektion av III Internationalen.*

Vi vända oss med denna appell till organisationerna över hela världen. *Inom fackföreningsrörelsen är samma utveckling och samma splittring oundviklig, som den som ägt rum inom den politiska rörelsen.* Liksom alla de stora arbetarpartien ha lämnat den II gula Internationalen, så skola de olika fackförbunden se sig nödsakade att bryta med den gula fackföreningsinternationalen i Amsterdam.“

*

Den nya fackföreningsinternationalen skall sålunda bli en *politisk* organisation. Den skall utgöra en *sektion* av bolsjevismen.

Intill kriget 1914 var fackföreningsinternationalen behärskad av den gamla socialdemokratien. Den fackliga internationalen står *nu* oavhängig. Detta skall sålunda förändras till bolsjevikisk livegenskap. Och därtill föres nu politiska splittringselement in i fackföreningsrörelsen på nytt. Det skall bli intressant att se, vilken ställning våra hemmabolsjeviker skola intaga.

Behöver man för resten fråga efter det? *Naturligtvis skola de lyda order!*

De ha hittintills sökt inbilla oss, att III Internationalens nationella partier ha full frihet i sitt arbete. Detta skulle emellertid fullkomligt svära emot den trångbröstade centralism, den socialistiska imperialism, som utmärker III Internationalen, den tyranniska diktaturens fader.

De tyska oavhängigas organ *Freiheit* bringar en del upplysningar från kongressen i Moskwa. Högsta instansen för III Internationalen är den varje år avhållna kongressen. Mellan kongresserna handhaves ledningen av ett utskott, en exekutivkommitté. *De från exekutivkommittén utgåenbe riktlinjerna äro bindande för alla anslutna partier och organisationer.* Här lämnas således ingen plats för nationell självständighet. Här är endast plats för internationell livegenskap.

Vad man vill upprätta är ett slags moskovitiskt världsvälde, och arbetarna skola brukas till grundläggandet av historiens mäst omfattande militaristiska imperium. Ty i III Internationalens stadgar heter det enligt Freiheit:

„— — Den Kommunistiska Internationalen uppställer som mål att med vapen i hand kämpa för att störta den internationella bourgeoisien och för att upprätta en internationell sovjetrepublik . . .“

Dessa imperialistiska planer om en internationell arbetarrörelse, inympad den fullständigaste kadaverdisciplin, behärskad från socialismens nya Mekka, kommer att stranda på en obarmhärtig faktor: *arbetarnas sunda förnuft.* Synnerligen många ord behövs icke spillas på dem. Man behöver blott hänga upp dem till allmänt beskådande.

Å andra sidan är det förståeligt, att de ryska socialist-imperialisterna, som skapat det jordiska paradiset i Ryssland, vilja med all gewalt göra den internationella arbetarklassen delaktig av denna lycka. Det är blott den haken vid saken, att den internationella arbetarklassens begrepp om paradiset äro av annan beskaffenhet än bolsjevikernas.

DOKUMENT

till den ryska bolsjevismens historia.

Det är icke utan en viss tvekan, **Röda Fanor** går att publicera följande dokument, som tala sitt tydliga språk om den regim av tyranni och ofrihet och lidande, som den bolsjevikiska regimen påtvingar ryska revolutionärer.

Ryssland befinner sig ännu i strid med kontrarevolutionära makter, och varje förminskande av den sympati, som följer den ryska revolutionen från det internationella proletariatets sida, kan ha ett icke ofördelaktigt inflytande.

På den andra sidan kräver vår solidaritet med de i de ryska fängelserna inspärrade och lidande kamraterna, att det gives publicitet åt deras nödskri. Rättfärdigheten kräver, att de bolsjevikiska våldshärskarna å sin sida skonar dem. Och den enda utvägen, att påvärka dem till att återgiva de fängslande kamraterna sin frihet, är att skoningslöst blotta sanningen och resa en sådan oponion bland arbetarna mot ett fortsatt våldsvälde, att bolsjevikerna tvingas moderera sin regim.

Vi kunna icke få lov att tiga, när våra kamraters blod och liv sakta rinna bort i tidens natt i den ryska kommunismens dunkla fängelsehål.

Nedanstående är:

1) en översättning av ett dokument, en appell från fyra i »Boutirkifängelset» i Moskwa innespärrade vänstersocialrevolutionärer. Dokumentet har smugglats över från det eljes hermetiskt avstängda Ryssland.

2) en faccimil av första och fjärde sidan av detta historiska dokument.

Kommentarer äro alldeles överflödiga. Dokumentet talar för sig själv.

KAMRATER, ENGELSKA PROLETÄRER!

Tro icke att revolutionen nu är över i Ryssland. Den närmar sig endast den punkt, där dess verkliga karaktär kommer att bli uppenbar. Ingen verklig frihet finns i Ryssland för närvarande. Prässfrihet, den offentliga yttranderätten och alla andra medborgerliga rättigheter förnekas icke bara alla samhällsmedlemmar och partier, som äro fientliga till arbetarnas och böndernas revolution, men också alla andra socialrevolutionära partier, som kämpar tillsamman med de arbetande klasserna i Ryssland för att uppnå en verklig federativ, social-republikansk stat; som kräver upprättandet av en aktiv regering genom arbetarnas och böndernas sovjeter; vars plattform är den internationella revolutionära socialismens.

Därför äro vi icke överraskade av, att Englands och Vesteuropas arbetare veta så litet och ha en så ensidig syn på den ryska revolutionen. Ännu mindre veta de om våra olika partier, deras betydelse och den roll, de spela i den stora ryska revolutionen. Okända för dem äro också de förföljelser, som dessa revolutionära socialistiska partier underkastas både från inre och yttre kontrarevolution, som i tur och ordning sitter vid statsrodret här eller där.

Vi, internationella venstersocialrevolutionärer, som sitta begravda i centralfängelset i Moskwa, "Boutirki", tänka icke truga på er vårt partis synpunkter eller att här analysera den ryska revolutionen. Det är ett arbete för ett partis centralkom-

mitté, icke för politiska fångar. Denna adress är bara en protest, vars uppgift är att låta er få vetskap om vissa fakta, som äro karaktäristiska för den bolsjevistiska kommunismen i dess förhållande till socialrevolutionära idéer, till alla de arbetande klasserna, till den individuella friheten. Vi vill, att ni skola känna till, hur de socialrevolutionära förkämparna bli behandlade i de kommunistiska fängelsehålen.

Vårt unga parti av internationella venstersocialrevolutionärer, vars plattform är den internationella fullständigt revolutionära socialismen (Tchernishevskys, Lavroffs, Bakunins, Michailovskys socialism), som stod i spetsen för alla de många millionerna av bönder, som organiserade oktoberrevolutionen i byarna, tvingas nu av bolsjevikerna att söka tillflykt till dolda gömslen. Hundradetals av våra medlemmar, som uppoffrande och ståndaktigt kämpat och stritt för den sociala världsrevolutionen, ha blivit avrättade av den bolsjevikiska regeringen. Exempelvis: ALEXANDROWITCH, KIKVIDZE och elva sjömän, som i oktober 1918 voro talsmän för en fredlig demonstration av 3,000 människor i Petrograd, organiserad, liksom under den tsaristiska epoken, som en protest mot de bolsjevikiska myndigheternas inkräktande på arbetar- och bondesovjeternas företrädesrättigheter, samt på de individuella arbetarnas elementära rättigheter. MACHNEFF, MISSOUNO blevo tvingade att gräva sina egna gravar, innan de blevo avrättade. Hundradetals av namnlösa förkämpar för de ryska lantarbetarnas sak i den sociala revolutionen ha mött sin död för betalda kinesers och letters händer. Tusenden av revolutionära medkämpar, som slagits mot Denikins reaktion för återupprättandet av egendomen och berett vägen för den röda armén, blevo belönade med en bolsjevikisk kula, när bolsjevikerna senare funno, att dessa arbetarklassens förkämpar även voro beredda att kämpa mot bolsjevikiska förtryckare och plundrare.

För en kort tid tillbaka, när dödsstraffet var officiellt avskaffat, avrättade bolsjevikerna TCHEREPANOFF (tidigare medlem av centralkommittén för Internationella Venster-socialrevolutionära Partiet) och tillsammans med honom GOUKASOFF (kamrat "Tamara"), och spred ryktet, att de båda plötsligen hade dött på tåget under vägen till ett annat fängelse.

Sedan fyra månader tillbaka är vår kamrat och ledaren av Centralkommittén, BORIS KAMKOFF, begravd av den Utomordentliga Kommissionen ("Ve Tche Ka") till trots för hans svåra sjukdom; som en "särskilt betydelsefull förbrytare" är han underkastad särskilt stränga förhållande, får icke lov att komma i förbindelse med kamrater, innesluten i en mörk och kvav cell.

För ett år sedan blev den välkända revolutionären SPIRIDONOVA, ledare för arbetare- och bondepartiet — deporterad till Sibirien och dömd till 11 års tvångsarbete under tsarregimen — åter inspärrad i en fuktig cell, endast därför att hon öppet och oförskräckt varnade Rysslands arbetarklass för faran från den bolsjevikiska kontrarevolutionen. Bolsjevikerna förklarade henne vara "sinnessjuk" och dömde henne att tillbringa ett år på en vårdanstalt. Samtidigt läto de henne lida både av hunger och köld i deras fängelsehål, oaktat de visste, att hon hade lungsot, intills ett svårt anfall av blodstörtning inställde sig, och medlemmarna av hennes parti funno medel att med våld rycka henne ut ur dessa grymma kontrarevolutionärers händer.

Hundradetals av venstersocialrevolutionärer äro nu inspärrade i fängelserna utan att varken ha blivit underkastade någon anklagelse eller dom. För icke lång tid tillbaka voro alla venstersocialrevolutionärer förklarade stå utanför lagen över hela den ryska republikens territorium, och var och en hade rätt att döda dem. För en tid tillbaka fanns det icke mindre än tvåhundra venstersocialrevolutionära fångar bara i "Boutirki", vilka blivit arresterade som gisslan, ansvariga för sina kamraters handlingar. Icke bara medlemmar av partiet, men också fäderna, hustrurna och barnen bli ofta

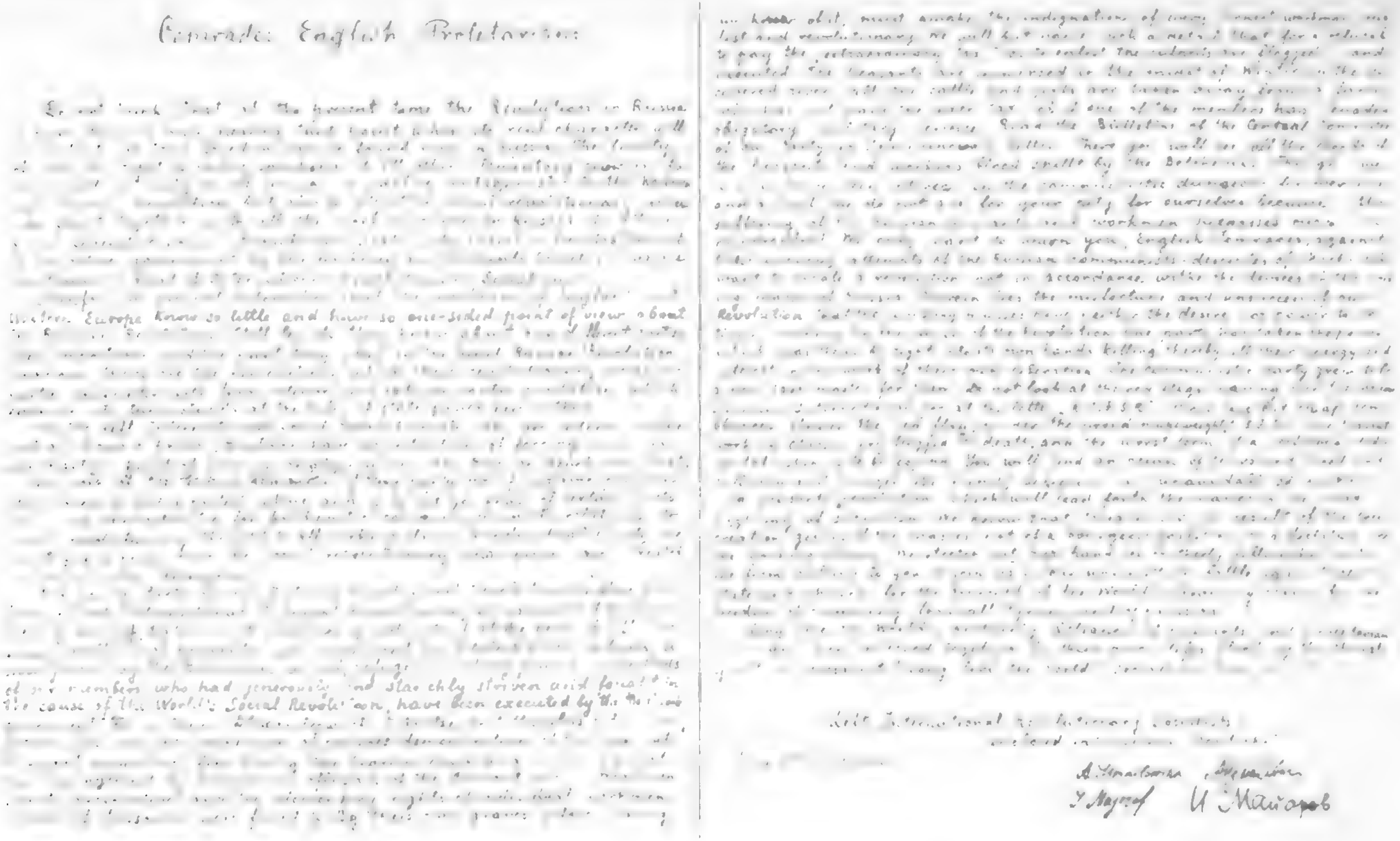
Comrade English Proletarians

Faccimil av första och fjärde sidan av fyra fängslade venstersocialrevolutionärers appell till det engelska proletariatet

arresterade. När man exempelvis icke kunde finna vår kamrat, medlemmen av centralkommittén och författaren till lagen om jordens socialisering, som antogs i jan. 1918 av sovjetkonferensen och efteråt undertrycktes av bolsjevikerna — I. MAIROFF — blev hans 70-årige fader, en bonde från guvernementet Kazan, hans hustru och hans tre månader gamle son, fängslade.

Den 4 mars 1920 blevo 70 av kamraterna uttagna från var mitt i "Boutirkifängelset" och godtyckligt sända till fängelserna i Tchebalinsk, Viatka, Ekaterinbourg och Perm. På detta sätt återuppliva bolsjevikerna en tukthusregim, men en tukthusregim utan anklagelse eller dom. Dessa, den kommunistiska regimens nya galärslavar, bli av sina tyranner avstängda från all förbindelse med sina kamrater, med ytervärlden och friheten. De få icke lov att arbeta, att korrespondera eller ens tänka högt. Varje försök till propaganda i fängelset blir bestraffat med indragning av den dagliga promenaden i fängelsegården. De, som med våld blevo sända åstad från "Boutirki" till andra fängelser, blevo ofta sända halvklädda, utan skor, trots vinterkylan och det faktum, att många av dem voro lungsiktiga och ledo av blodstörtningsanfall (exempelvis GELEZNOFF, SOURKOFF etc.) När en av våra kamrater, ALEXANDRA IZMAILIOVITCH, som under tsarregimen blivit dömd till 11 års tvångsarbete i Sibirien och sedan omkring ett år varit begravd i ett kommunistiskt fängelsehål, försökte att protestera mot denna förföljelse, siktade fängelsedirektörens biträde med sin revolver och skjöt mot henne, medan hon var innestängd i sin cell. (Hon vistas fortfarande på samma plats.) Det är gagnlöst att uppräkna, hur vi bli behandlade under de många förföljelserna, arresterna, under resorna från fängelse till fängelse, hur många av oss bli nedskjutna under flyktförsök, hur vi underkastas lidande i isolerade celler, erhållande mindre än en funt bröd och några kokta nässlor. Somliga av oss blevo så svaga, att vi varken kunde stå eller gå. En del av våra ståndaktigaste kamrater blevo lungsiktiga eller fick obotligt hårt hjärtlidande och andra sjukdomar. Sådana äro de förhållande, som många, som icke bara icke blivit anklagade för något brott, men som icke ens äro medlemmar av partiet, äro tvingade att underga.

Helt nyligen ha 120 av oss efter en sex dagars hungerstrejk, slutligen lyckats att uppnå lite bättring av förhallandena i "Boutirkifängelset". Vi känna icke till förhållandena för vara kamrater i andra fängelser, där 10—20 av dem blivit inspärrade åt gången. Gå därför till dessa Utomordentliga Kommissionens fängelsehål, där så många förbrytelser begås, där de oskyldiga så ofta bli torterade, där de mest godtyckliga domar avkunnas. Gå till cellerna, där många hundrade människor lida i mörka, fuktiga hål likt vilda djur. Gå till en av cellerna av Moskwas "Tch. K." med dess blodbesudlade golv, med dess dunkelt glimmande ensliga lampa, och fråga dem, som blivit inspärrade där, vad som väntar dem.

Allt det, vi berätta er, och ännu mera, som vi icke kunna berätta er, fast vi veta om det, måste väcka indignation hos varje hederlig arbetare, socialist och revolutionär. Vi vilja blott nämna en sådan detalj, att för vägran att betala den "extraordinära skatten", eller att låta sig mobiliseras, blir den felande pryglad och avrättad. Bönderna bli nedsänkta mitt i vintern i de isbelagda floderna; all boskap och egendom fråntages en familj, som icke betalt den extraordinära skatten, eller om en av medlemmarna har undandragit sig den obligatoriska militärtjänsten. Läs bulletinerna från vårt partis centralkommitté eller Spiridinovas brev. Där skall ni se de floder av böndernas och arbetarnas blod, som utgjutes av bolsjevikerna. Fastän vi socialrevolutionärer varit inspärrade i de kommunistiska fängelsehålorna mer än ett och ett halvt år, be vi icke om ert medlidande för oss själva, ty de ryska arbetarnas och böndernas lidande övergår vart hundradefallt. Vi blott önska att varna er, engelska kamrater, emot dessa olyckliga försök från Marx ryska kommunist-lärjungar, som

önska att skapa en revolution, som icke står i överensstämmelse med de arbetande massornas önskningar i Ryssland. Vår revolutions missöden och bristande framgång beror därpå, att de arbetande massorna varken önskar eller har kraft att fortsätta arbetet för revolutionens sak. Ett parti har tagit makten i sina händer, som rätteligen tillhörde de arbetande massorna, och därigenom dödat allt deras intresse och energi i arbetet för deras egen frigörelse. Det kommunistiska partiet växte till en ny uppsyningsman över dem. Se icke på, att den röda fanan vajar över Moskwas Kreml International, eller på initialerna "R. S. F. S. F." — de äro blott en billig förklädnad. Under den röda fanan, under det stolta tecknet "R. S. F. S. R." blir den arbetande bondeklassen piskad till döds, och den värsta formen av ett självtaget diktatorsvälde är till finnandes. Ni skola finna en ocean av tårar och blod och lidande och hunger. Vi hoppas fast pa en oundgänglig tredje revolution av arbetare och bönder, som skall leda massorna in på socialismens breda huvudväg. Vi veta, att socialismen är resultatet av de skapande massorna fritt skapande ande, icke av en bourgeoisikoalition eller en diktatur över de arbetande klasserna. Vi räcka fram vår hand i broderligt kamratskap med en kraftig uppmaning till er, att förena er med oss i vår oavlåtliga kamp mot kapital, stat och kyrka, för seger för världens arbetande klasser, för mänsklighetens frihet från allt tyranni och förtryck.

Länge leve det broderliga världsförbundet mellan bönder och proletärer, som blivit förenade genom blodsband och genom tankarna hos alla revolutionära socialister! Länge leve den socialistiska världsrevolutionen!

Internationella venster-socialrevolutionärer inspärrade i fängelset "Boutirki". Juni 1920, Moskwa.

MAX KLINGER. Den fängslade Prometheus föres till klippan i Kaukasus.

SOCIALISERING OCH INDUSTRIELL DEMOKRATI.

Av *ALBERT JENSEN.*

II.

Socialiseringsproblemets kinkigaste spörsmål är naturligtvis formen och metoden för produktionsmedlens överförande i samhällets ägo. Bolsjevikerna ha här sitt patenterade medel: revolution. Det vill säga: våldsam omstörtning med vapen i hand. Det är onekligen det enklaste, bara skada, att det är allt för enkelt. Ty denna våldsamma omstörtning, detta störtande av den gamla regimen, är egentligen en rent negativ handling. Sedan kommer det positiva komplementet, som hos bolsjevikerna heter: diktatur. Men diktaturen har både i Ungarn och i Ryssland visat sin oförmåga att åstadkomma ordning, att organisera arbetet, att få i gång den skapande verksamhet, som är allt samhällslivs grundval.

För våra högersocialister ter sig problemet onekligen mera invecklat. De tala därför om en succesiv överföring av produktionsmedlen till samhällets ägo medelst i n l ö s n i n g. »Efter mitt sätt att se, säger Gustav Möller, torde det komma att visa sig, att vi bli tvungna att lämna ersättning i en eller annan form till de nuvarande ägarna. Det är nödvändigt redan därför, att man eljest, då man går succesivt fram, skulle komma att begå orätt mot de kapitalister, vilkas egendom exproprieras, medan man låter andra sitta och fortfarande draga fördelar av sina företag.

I n l ö s n i n g e n synes vara den allmänt accepterade metoden för de kapitalististiska företagens överflyttande till samhället. Man köper kapitalisternas industriella anläggningar, som äro produkter av arbetarnas skapande verksamhet, och man köper deras skogar, gruvor och vattenfall och andra naturrikedomar, som de tillroffat sig från samhället. Tjuvarna skola betalas. De skola icke lämna ifrån sig det orätt fångna tjuvgodset och därtill bli bestraffade, som småtjuvarna bli det. Det kapitalistiska tjuveriet är ett privilegierat tjuveri, som betraktas med respekt även av socialdemokratien. Nej, tjuvarna skola få ersättning, när de lämna ifrån sig tjuvgodset.

Nåja, det nyttar ju icke att bara lägga an moraliska och historiska synpunkter. Det nyttar icke att säga, att detta tillvägagångssätt är upprörande. Detta spörsmål är ett praktiskt problem, och vore detta återköpande den metod, som enklast, fortast och bäst förde till förvärkligandet av socialismen, så varför icke...

Hur skall detta återköpande försiggå? Genom att staten lämnar statsobligationer i ersättning för den kapitalistiska egendomen. I ett aktiebolag exempelvis får den enskilde aktieägaren statsobligationer, som i värde motsvarar de aktier, han innehar. Och dessa statsobligationer löpa med ränta, så att han får avkastning på sina pengar, alldeles som på aktiebreven. Herr Möller har därför

säkert rätt, när han säger: »I det företag, som ligger i ett aktiebolags händer, är det i själva verket ganska likgiltigt för ägarna, om de har en aktie däri eller en obligation, bakom vilken står samma värde som säkerhet».

Men hur skulle nu detta återköpssystem värka i sin praktiska tillämpning? Låt oss ta ett exempel. Man har talat om, att det skulle föras underhandlingar mellan staten och Grängesbergsbolaget om statens övertagande av Grängesbergsbolagets egendomar och företag. Jag vet icke om det är sant, men låt oss antaga det. Här skulle således föreligga ett fall, där staten tog ett steg till socialiseringens förvärkligande medelst den av socialdemokraterna rekommenderade metoden. Det talas om en inlösningssumma av 600 millioner. Jag vet icke om den är riktig. Måhända är den mindre, måhända större. Låt oss i alla fall antaga, att den blir 600 millioner. En förändring av summan förändrar endast våra siffrors relativa, inbördes förhållande till varandra, men förändrar icke själva saken, eller principen.

Staten betalar alltså de forna kapitalisterna i Grängesbergsbolaget med 600 millioner i statsobligationer och övertar bolagets samtliga företag och tillgångar. Men dessa 600 millioner skola förräntas av staten. Låt oss antaga, att räntan bestämmes till 5 procent. Då skall staten utrangera en summa på 30 millioner kronor varje år, som skall utbetalas till de forna aktieägarna, numera välbeställda innehavare av räntebärande statsobligationer.

Varifrån skall staten ta dessa pengar? Naturligtvis i första hand genom driften i de företag, som den övertagit från bolaget. Då »arbetet är källan till all rikedom», måste dessa räntesummor tagas — även de — från arbetet, från de av arbetarna skapade rikedomarna. Men så var ju också förhållandet innan staten hade inlöst företagen. Vilken förändring är det egentligen då som inträtt? Det är den, att staten övertagit plundringen av arbetarna. I stället för den privatkapitalistiske arbetsgivaren ha vi fått den statskapitalistiske, som upprätthåller det gamla systemet med utsugning av arbetaren. Staten måste upprätthålla det gamla löneslaveriet, köpa arbetskraften för underpris och sälja produkten för överpris, för att kunna fullgöra sina förpliktelser mot kapitalisterna, som fortfarande äro kapitalister och njuta av sina arbetsfria inkomster.

Kan detta vara lösningen på det sociala problemet? Näppeligen.

Visserligen är det så, att statsobligationen avkastar en begränsad vinst, medan den forna aktien avkastade en vinst, som endast begränsades av konjunkturerna. Men i utbyte får kapitalisten en s t a b i l i s e r a d vinst, som är oberoende av alla konjunkturer. Kapitalisten behöver således icke vara ängslig för dåliga tider, ty staten har påtagit sig att bära alla konjunkturförluster. Kapitalisten får det i detta avseende mycket bättre än förr.

Men därtill kommer, att den summa staten kommer att betala till kapitalisterna på statsobligationerna, med stor säkerhet kommer att belöpa sig till samma summa, som skulle kommit kapitalisten till del på de kapitalistiska aktiebreven. Låt oss ett ögonblick skärskåda detta problem.

Låt oss som exempel ta sockerindustrien. När denna industri förtrustades 1908 uppgick hela det inbetalta kapitalet i runt tal till 40 millioner (exakt 38,9 mill.) Så vitt oss bekant har nytt aktiekapital icke inbetalts sedan den tiden. Bolagets tillgångar räknas nu i runt tal belöpa sig till 200 millioner kronor. Dessa har

åstadkommits genom att man hopat vinst på vinst; förutom att man varje år utbetalt väldiga dividender. Det inbetalda kapitalet har således femdubblats.

Nu kommer staten och vill »socialisera» denna industri. Vad skall den betala? Skall den betala de 40 millioner kronor, som värkligen satts in i företaget? I så fall skulle den förfördela de kapitalister, som kanske i går satt sig i besittning av aktier efter marknadskurs. Och så skulle det dessutom heta: staten kan icke köpa våra egendomar, som äro värda 200 millioner, för 40 millioner.

Skall den då betala 200 millioner och därigenom premiera de tjuvar, som sitta inne med aktier från företagens början? Åh, den slipper säkerligen icke undan med de 200 millionerna! Det kommer att bero på storleken av det kapitalistiska företagets avkastning. Om sockerindustrien lämnar en vinstutdelning av 10 procent, eller 10 kronor på varje aktie på 100 kronor, så kommer kapitalisterna att av staten fordra 200 kronor i statsobligationer för varje kapitalistisk aktie på 100 kronor, om staten begränsar räntesumman till 5 proc. Kapitalisten skulle genom ett sådant arrangemang erhålla en ränta av 10 kronor på sina 100 kronor aktier eller 200 kr. statsobligationer. Ty vi måste komma ihåg, att denna inlösning skall försiggå i det kapitalistiska samhället, medan kapitalisterna ännu är medbestämmande part. Och staten skulle då tvingas att utbetala 400 millioner i statsobligationer för en industri, i vilken kapitalisterna ursprungligen satsat 40 millioner kronor.

Staten skall vidare bli tvungen att utsuga producenter och konsumenter på samma vinstsumma som förut och överlämna denna till kapitalisterna, som nu sitter i lugn och ro och njuter av den trygghet, som statens övertagande av utsugningsvärksamheten medför. De behöva icke längre ha några bekymmer, icke löpa några risker. Staten, den kapitalistiske välgöraren, ordnar allt så förträffligt.

Vilka fördelar bringades då arbetarna av detta system? Inga. Men är det alldeles säkert, att de icke skulle bringas några nackdelar? Nej.

Det är en allmän tendens hos de modärna staterna, att förbjuda de i statens tjänst anställda arbetarna att sträjka. Denna tendens har demonstrerats genom en rad lagförslag framlagda under senaste tiden i de olika länderna, i Tyskland, Frankrike, Amerika, England m. fl. Här hemma ha vi vissa uttalanden från statsministern, som tyda på, att hans böjelser ligga åt samma håll. Och vad man kan konstatera, det är, att denna tendens blir starkare i samma mån som staterna öva en socialiserande värksamhet. Det visar Tyskland och Österrike. Och i Ryssland äro sträjker absolut förbjudna. Vad arbetarna således skulle riskera, det vore, att man berövade dem rätten att sträjka, när man väl gjort dem till löneslavar under staten. Men denna rätt är alltför dyrbar att sälja för en grynvälling, och därtill en välling utan näring.

En annan fara följer med denna slags socialisering, som ingen socialisering är, den faran, att staten, som ständigt ökar sin budget, faller för frestelsen att bruka de industriella företagen som skatteobjekt och därigenom överflytta statskostnaderna på konsumenten och således från den direkta till den indirekta beskattningen. Man behöver blott se på tobaksmonopolet. Dåliga varor och höga priser. Den arbetande samhällsindividen har icke längre råd att köpa sig en ordentlig cigarr, han får nöja sig med de sekunda märkena, ty statens skattepolitik förhöjer priset, på denna vara i oerhörd grad. Vis-

serligen är ju tobaksmonopolet icke ren statsdrift, men en slags hälvtendrift tillsamman med de kapitalistiska företagarna. Men det skulle alldeles icke ha blivit bättre med den rena statsdriften.

Statens maktställning skulle utvidgas våldsamt genom en sådan systematisk överflyttning av den ekonomiska värksamheten. Politikerna skulle få makten över samhällsmedlemmarna i ännu högre grad. Arbetarna skulle bli livegna under politikerna. Samma centralisationssträvanden, som vi fått bevittna i Ryssland, skulle framväxa; samma statliga byråkrati, som skulle lägga sin förkvävande hand över allt arbete och all företagsamhet. Den högersocialistiska statscentralismen skulle snart icke stort skilja sig från den bolsjevikiska.

Och alla dessa nackdelar utan några reella fördelar.

Några intryck från en resa i Ryssland.

Av *AXEL KARLSSON.*

***

(Ordföranden i metallarbetarnas rysslandsdelegation, Axel Karlsson, har tillställt oss följande intryck från sin resa. Till trots för de förhållande, som avslöjas, är Karlsson, liksom delegationen i sin helhet, för emigration av skandinaviska arbetare till Ryssland för att hjälpa den desorganiserade industrien i gång, dock under förutsättning, att Ryssland fyller de betingelser, kommissionen uppsatt för en sådan emigration.)

*

“Revolutionen skall hålla mer än den lovar, den skall förnya livets källa, genom att tvätta bort från oss den förorenande beröringen med all sorts ordningsmakt och genom att befria oss från dessa låga penningsysslor, som förgifta vår tillvaro.“ Så skriver Elisée Reclus i förordet till Krapotkins bok “Erövringen av brödet“, ord som helt ut tilltala mig.

Ombedd att skriva några rader, med anledning av den rysslandsfärd jag varit med om, känner jag mig rätt skamsen över att ifrån revolutionslandet ej hava några särdeles goda intryck att kunna berätta om. Koltjak, Denikin, Judenitsch och allt vad de heta alla kontrarevolutionära reaktionärer, samt all världens imperialister, som med krig och blockad härjat det stora landet där i öster, äro, anse kanske mången, anledningen till att just de ovan anförda orden ej blivit förverkligade. De ha rätt till en del, men de böra därför ej betrakta envar, som anser sig hava starka skäl för att tvivla på, att bolsjevikerna någonsin skall lyckas, för dessa kontrarevolutionärers handgångna män.

Den röda armén är stark och välorganiserad. Polska kriget rasar vid vår ankomst. Överallt trupptransporter. Man har vunnit många segrar och är förvissad om att besegra

polackerna. Folket kämpar och lider. Man väntar otåligt sympatiyttringar från utländska arbetare. Vår ankomst är, synes det dem, vårtecken och nya förhoppningar. Tal och festligheter. Första fjorton dagarna måste man få den uppfattning av förhållandena, att allt göres till fromma för det höga idealet, för socialismens förverkligande, och att entusiasmen därtill är rådande. Folk offrar ej livet, tänker man, utan att veta varför. Man får höra berättelser om ett folk av hjältar. Tavaritch (kamrat) är tilltalsordet. Mången häst behandlas ömt och tilltalas tavaritch. Månne bolsjevismen dock ej är så oförenlig med de frihetliga ideal, vi ungsocialister arbeta för? Man arbetar för proletariatet, den gamla regimen är för alltid borta.

Men tvivlet vaknar. Man ser ibland arbetare vara mycket loja i sitt arbete. Man ser några kvinnor utföra tungt arbete, medan ett tiotal män rökande och pratande tager igen sig. Man ser stora köer av män, kvinnor och barn, klädda i trasor, vänta på turen att få köpa sin ranson. Man ser månglare med ett par små brödkakor, lite mjölk, socker eller ciggaretter, allt ej i större proportioner än vad de själva skulle behöva. Man ser också sådana med större partier. All handel är olaglig i Petrograd och Moskwa. Men likväl finner man, förutom soldater och annat folk, en och annan i kommunistjänst varande individ bland köparne, skaffande sig extra förplägnad. Man ser razzier. Beväpnade soldater för fångar som misslyckats vid lagöverträdelsen. På gatorna röra sig också personer, som äro välklädda, mestadels medlemmar av den nya bolsjevikbourgeoisin. Droskor äro i trafik med passagerare, ehuru en aldrig så liten tur betingar en arbetares hela månadslön.

Vi lära och låta oss få berättat om systemets byggnad. Fackföreningsrörelsen isynnerhet. Det verkar efter en och annan beskrivning vara rätt så bra. Men efter en del frågor finner man det bristfälligt, emedan en massa undantag ansetts vara nödvändiga. Man är dock ännu allt för grön för att giva ett bestämt omdöme.

Vi resa ut till Ural för att studera verkstäder och möjligheter för arbetarkolonisering. De intryck, vi där kunna inhämta, teorierna omsatta i verkliga livet, undergräver tilliten för bolsjevikregimens förmåga att ordna det ekonomiska livet. Men vår kritik är ej för att stjälpa utan för att hjälpa våra ryska klasskamrater, och det arbetande folket tyckes förstå oss, ty överallt gläds man över utsikten att så fort som möjligt få se sina utländska kamrater där. Men varför saknas arbetsglädjen undrar man, och kommer närmare lösningen, då man erfar med vilken slöhet och oförståelse vår fråga behandlas i Moskwa. Man är bolsjevik och partidiktaturen råder i landet. Men för att man är bolsjevik, är man därför ej alltid skickad att lösa alla problem. Partigängaren må hava vilken färg som helst, inkompetensen kvarstår. Politik enar ej folk, och diktaturen är ingen välsignelse. I kriget lyckas de, men där var Kaiser också duktig. Disciplin, diktatur och bättre förplägnad, gör krigsfronten stark, men människorna beklagansvärda. Ej ovanligt att här i Ryssland få höra, att — liksom i Tyskland under världskriget — folk föredrar fronten framför svälten i fredligt arbete.

Efter att hava sammanträffat med kommunister, fackföreningsfolk, syndikalister, f. d. kooperatörer och anarkister och hört deras kritik av en hel del förhållande, beklagar man den ofrihet, som råder i lan-

det. Ingen press finnes, bolsjevikorganen äro egentligen rapport- och agitationsblad för bolsjevismen. Andra tidningar får ej utgivas. Offentlig kritik är omöjlig att föra. Privatlivet såväl som organisationerna kontrolleras genom partidiktaturen. Vechekan är ett hemskt ord; det är den hemliga polisen. Den består av kommunister av olika grader. Gamla tsaristiska ockranans män äro särskilt representerade. Förrädare-typer inom alla samhällsklasser och många utländningar, som har verksamhetsfält både i Ryssland och utlandet. Tsarismens system har här blivit ännu mer djävulskt fullkomnat. Vechekan har den faktiska makten i landet. Kriget är ej tillräckligt motiv för detta tillstånd, utan några partigängares maktlystnad.

Folket saknar den revolutionära glöd, man kunnat vänta, och resignerar. Man ser hur lugnt och stilla en gatuavspärrning sker för razzia efter desertörer. Man kan ibland se trasigt klädda, hungrande barn, som i stor utsträckning spekulerar med tobak, färgat vatten och annat, bliva behandlade med våld och bestulna sina varor av en soldatspoling, utan att någon ur folkmassan ingriper. Man visar politiska turister barnhemmen och talar rörande om barnens vård, men glömmande att tala om barnfängelserna å varje plats. Barnen straffas för brott, de genom rådande förhållande råka begå. Om man har svårt för att undanröja anledningar till barnens förvildning, varför då icke tillstå det, utan försänka dem i än värre elände?

Jag har med rysning läst Jack Londons bok "Avgrundens folk", vari han skildrar eländets värld i London. Därefter har jag på ort och ställe sett eländet; men i Ryssland skulle en sådan författare få än hemskare bilder. Ute på flera ärnvägsstationer i landet, lågo män, kvinnor och barn om varandra, täckta av trasor, och tillbringade dygnen. När tåget passerade en station, myllrade det av ett verkligt trasproletariat, som hungern satt sin hemska prägel på. Det stormade vagnarna. Man knuffades och slogs med varandra i ivern att komma med. Vid ett tillfälle bad de den svenska delegationen titta ut, då våra soldater hindrade dem tillträde till vår vagn, och några sade under hopens instämmande, däribland gråtande kvinnor med barn och knyten på armarna: "Vi respektera er och göra ej anspråk på att få komma i er vagn. Men se på oss! Här ha vi legat i över en månad och väntat på att få komma med någon vagn!"

Man måste ha starka nerver och ändå bli rörd över, vad man ser.

På fotsteg och buffertor klänga sig de olyckliga människorna fast. En stolpe eller annat hindrande föremål kommer i vägen, och en och annan olycklig tumlar under tågets fart utför en banvall. Vid stationerna komma beväpnade män, ibland görande razzia och sökande förhindra gratispassagerare, men med ganska klent resultat, ty under tågets fart klänga nya sig på. En fyrtio eller femtio års kvinna såg jag en brutal stins rycka ned från ett fotsteg och sparka, så att kvinnan tumlade omkull och tjöt av smärta. Hon blev då upprest av honom och tilltalad med ordet tavaritch (kamrat), varpå han försvann, utan att någon ingrep emot honom.

I Jekatrineburg såg vi en invalid, som hade bägge benen borta, söka taga sig ur vagnen. Alla trängde sig före honom och hans bagage, ingen hjälpte honom. Först kastade han ned sin bagagesäck och tumlade själv därefter ned på den, ehuru friska och färdiga människostodo bredvid, rökande och pratan-

de. Tavaritch på läpparna och köld i hjärtat — blev min slutsats. Solidariteten försvinner, disciplinen sätter sina spår på människorna.

Partipåvarne och dess pålitliga institutioner sköter om landets angelägenheter. Kan detta tillstånd vara nödvändigt frågar man sig? Nej, och återigen nej! I Ryssland ha de haft en duktig kooperativ rörelse. Den är stängd, emedan dess drivande krafter ej kunde anamma bolsjevismen. Dess ledare ha skjutits i massor. Uppgiften har jag från mycket trovärdiga håll, och beklagar livligt, om min skildring av såväl detta som annat, skulle kosta något människoliv. Man kan ej vara nog försiktig vid omnämnandet av något, som är ofördelaktigt för bolsjevismen, ty de ha spioner överallt och särskilda skolor för dem. Många övervinner motviljan för det usla yrket i tron att gagna partiet, andra äro sådana uslingar att de finna behag i sysselsättningen.

Inom industrierna finnas 35 lönegrupper, förutom alla undantag. En arbetares lön varierar mellan 2 à 3,000 rubler i månaden, och de högsta lönegrupperna, som omfattar tekniker och ledning, har från 4 till 7 gånger mer än arbetaren. Specialister, s. k. oumbärliga, kunna betinga sig 250 à 300,000 tusen rubler i månaden. Överhuvudtaget råder den största oreda i avlöningshänseende. I Jekatrineburg var en kvalificerad arbetares lön 60 à 70 rubler per dag och små skoputsarpojkar, som hade fullt upp att göra, tog 60 rubler för varje par skor de putsade. Arbetarna kunna tvångsförflyttas från en plats till en annan.

Den fackliga rörelsen, som i ett kommunistiskt samhälle egentligen skulle vara produktionsorgan, saknar allt inflytande.

Bolsjevikpartiet kontrollerar dem. Å en allrysk fackföreningskongress i mars representerades hela Sibirien endast av en enda person, emedan alla de övriga, som valts, voro anarkister och vägrades tillträde av bolsjevikpartiet. På grund av strejker och dylikt har hundratals fackföreningsmedlemmar kastats i fängelse. Hundratals anarkister sitta inom fängelsernas murar, och deras organisationer äro sönderslagna. Inga tidningar eller trycksaker — utom bolsjevikernas — får utges eller äro möjliga att utge. All litteratur har staten hand om. Folket har bolsjevikerna lärt läsa, vilket är gott, men förhindrar dem att få annan lektyr, än den som passar bolsjevismen. Det hela förefaller vara en byggnad av lögn, våld och bedrägeri, vilande på bajonettspetsar.

Vad det revolutionära Ryssland behöver, det är slut på imperialisternas rövarkrig, slut på blockaden. Vad alla länders arbetare böra göra är att arbeta för den saken, men också det, som är minst lika viktigt: fordra av bolsjevikerna i Ryssland och deras anhängare i andra land, att minst samma rörelsefrihet lämnas deras broderorganisationer i Ryssland, som de själva äga i kapitalistiska länder. Det bör skapas en stark opinion för våra kamrater där borta. Det är en skamfläck för ett parti, som tagit regeringstyglarna, att befästa sin makt med bajonetten och taga sådana kreatur i sin tjänst, som de verkligen hava i vechekan. Det är en skam att kallas bolsjevik, så länge bolsjevikpartiet kastar de ädlaste människorna i fängelsehålor.

Chicagomartyrerna år 1887 hållas som en fana inom den socialistiska världen. Varje ärlig socialist, som kämpat för sin sak, men kastats i fängelse och offrat sitt liv för idéen, hylla vi och söka minnas. I Ryssland kunna vi ej räkna alla, som försmäkta och dö i striden för sin socialistiska övertygelse; och de som äro bödlarne kallar sig socialister.

Ej nog med att man berövar de förföljda alla mänskliga rättigheter och livet, man smädar dem, kallar dem för kontrarevolutionärer, förrädare och dylikt. Ingen tolerans för den, som ej böjer sig för partidiktaturen.

Må ordet lämnas fritt i Ryssland, må sanningen få framträda, och vi skola se martyrer, män, som dött för sin övertygelse. I år — berättades det mig — har i Charkoff 10 anarkister fått välja på att samarbeta med bolsjevikerna eller arkebuseras; de valde det senare, som också blev verkställt. Det finnes hjältar, och deras sak skall också segra. Bort med alla hämndbegär, men fram för det lyckliga samhällstillstånd, som socialismen eftersträvar. Hjälp våra ryska kamrater att få frihet i eget land! Må varje förtryckare veta, att socialismen är internationell och bygger på solidaritet och ej disciplin och kadaverlydnad. Ingen herre och ingen slav! Av med bolsjevikbourgeoisiens mask. De bästa krafterna, de ädlaste människorna inom varje riktning av socialism, skall i Ryssland prisa den dag krig och blockad upphört, och rörelsefrihet existerar. Det ropas på handelsförbindelser med Ryssland, det måste understödjas, men minst lika viktigt är förbindelse med våra broderorganisationer, och om de spolierats, rätt för dem att uppstå till nytt liv. Ingen bör stå likgiltig för sina meningsfränders lidande. Proletariatet måste avskaffas och icke vidmakthållas. Vi skola bliva fria människor och komma till ett sådant samfundstillstånd, att välstånd råder för alla, vilket också är, vad socialismen innerst åsyftar, trots de många skiljaktiga teorierna. Om förtryckare axlar socialismens kappa för att vidmakthålla förtrycket, böra vi ej tveka att ingripa. Vi må fraserna rätt värdera; människors och samhällens liv för man ej in på linjeräta banor.

Är arbetslösheten en följd av att arbetstiden är för lång?

Av *FRANS SEVERIN.*

I ett manifest publicerat i »Solidarity» (I. W. W:s huvudorgan) läses: »Med införande av flera och flera maskiner bli vi i stånd att framställa de nödvändiga produkterna på allt kortare och kortare tid. Med andra ord, istället för att anställa flera och flera arbetare att arbeta i tio timmar pr dag för att producera kläder, föda och annat till människorna, ha vi möjligheter att göra detta med färre timmar pr dag. Därav följer att vi måste reducera arbetstiden pr dag för att hålla alla arbetare i arbete, under andra omständigheter, bli en stor del arbetare utan arbete. Vi äro i den sorgliga ställningen att ha en armé arbetare som utföra allt arbete, medan en annan del därav hungra, därför att de icke erhålla någon betalning.

Om fyra millioner arbetare arbeta 10 timmar pr dag och en million äro utan arbete, så måste vi reducera arbetstiden till 8 timmar pr dag för att få de 5 millionerna i arbete. Denna enkla åtgärd kräves för att bereda arbete åt alla».

Då samma argumentering drivits även här i landet, torde det icke vara omotiverat att upptaga frågan till behandling. Det skall erkännas att denna åtgärd är skäligen enkel, och det skall också erkännas att de slutsatser som härovan drages ligga snubblande nära till hands, men å andra sidan är det säkerligen farligt att till ytterlighet förenkla och schematisera det ekonomiska livets företeelser, ty det är dock ett faktum att nästan ingenting är mera invecklat än just detta, och det förefaller som om mycket talar emot denna förenkling av problemet.

För det första förutsätter teorien tillvaron av ett slags konsumtionsfond av oföränderlig storlek. D. v. s. konsumtionen innehar en viss given storlek, som icke förändras eller påverkas av produktionsmöjligheternas förändring i en eller annan riktning. När alltså produktiviteten genom införande av modärna produktionsmedel stiger, så måste det oundvikliga resultatet bli, att en del arbetare bli arbetslösa. En absolut taget ökad produktion skulle nämligen nödvändiggöra lagring av varor, då den ju icke kan absorberas av en ökad konsumtion, och eftersom produktionen ständigt ökas, skulle också varulagren ständigt växa.

Å andra sidan förutsättes också, att konsumtionen av den bestämda varumängden är fullständigt oberoende av de kostnader, med vilka denna varumängd produceras. Om fem millioner arbetare användas för att framställa den varumängd, som förut producerats av fyra millioner, så måste nödvändigtvis produktionskostnaderna ökas. Men konsumtionen kan icke på grund härav få sjunka, ty då skulle ju i alla fall ett varulager uppstå, d. v. s. vi skulle icke kunna konsumera det som producerades, och följaktligen icke heller kunna sysselsätta de fem millionerna arbetare.

Men är nu dessa förutsättningar en verklighet? Näppeligen. För det första måste antagandet om konsumtionens oföränderlighet vara felaktigt. Konsumtionen är icke av någon bestämd storlek, den kan vidgas och tryckas ihop allt efter omständigheterna. Denna erfarenhet har väl alla gjort under världskriget då konsumtionen nedgick i oerhörd grad, därför att produktionen nedgick. Produktionen måste alltså i så måtto vara bestämmande för konsumtionen, att den senare måste nedgå, om den förra nedgår. Detta är ju också i sig själv givet, därför att konsumtionen naturligtvis aldrig kan stiga över den producerade varumängden.

Tydligt är emellertid, att produktionen är bestämmande för konsumtionen även i andra riktningen, d. v. s. att liksom en minskad produktion tvingar till en inskränkning av konsumtionen, så medför också en stegrad produktion en i motsvarande grad ökad konsumtion. Om också detta icke låter sig med odiskutabla sifferbevis styrkas, så göra dock de siffror som finnas, detta antagande till en sannolikhet, som är bra nära vissheten. Om vi betrakta vår produktionsstatistik, så skola vi över allt finna uttryckt i siffror det ofantliga ekonomiska uppsving, som kännetecknat förra århundradet. Vi taga några av de viktigare näringsgrenarna här i landet, för vilka äldre statistik finnes, då det ju är tämligen säkert, att utvecklingen är likartad inom alla produktionens grenar, och välja då malmbrytningen och några av de viktigaste jordbruksprodukterna.

Produktionen av järnmalm åren 1861—1915.

År	Antal ton	
1861—65	465,213	ton
66—70	553,647	„
71—75	795,433	„
76—80	748,303	„
81—85	877,408	„
86—90	932,407	„
91—95	1,519,325	„
96—00	2,294,760	„
1901—05	3,564,046	„
06—10	4,626,913	„
11—15	6,761,744	„

Beträffande antalet arbetare vid gruvorna finnes därom ingen statistik tidigare än 1893, men även endast räknat härifrån gives en god bild av produktionsstegringen pr arbetare, d. v. s. stegringen genom förbättrade arbetsmetoder, nya maskiner o. d.

År	Spannmål		Potatis		Sockerbetor	
1866—70	1,584,736	ton	1,000,021	ton	15,154	ton
71—75	1,826,753	„	1,158,480	„	22,480	„
76—80	1,939,342	„	1,173,928	„	11,384	„
81—85	2,067,259	„	1,167,276	„	32,727	„
86—90	2,208,272	„	1,255,860	„	125,078	„
91—95	2,349,627	„	1,279,344	„	423,156	„
96—00	2,352,254	„	1,209,002	„	680,371	„
1901—05	2,260,287	„	1,380,853	„	697,628	„
06—10	2,708,967	„	1,545,920	„	956,134	„
11—15	2,692,050	„	1,683,425	„	895,156	„

Antal arbetare vid gruvorna 1893—1915

År	Antal arb.	
1893—95	7,572	st.
96—00	9,082	„
1901—05	10,287	„
06—10	10,110	„
11—15	11,642	„

Sålunda bröt varje arbetare 1893 200,7 ton malm, men 1915 580,7 ton.

Förhållande inom jordbruket ställa sig ungefär lika såsom av följande tabell synes.

Produktionen av vissa jordbruksalster åren 1866—1915. (Se sista tabell föregående spalt.)

Under denna tid har naturligtvis den odlade arealen avsevärt ökats, och det är sålunda icke endast ökad avkastning av redan odlad jord, som möjliggjort stegringen, men detta betyder ingenting för det problem vi här diskutera. Det är icke produktiviteten pr odlad har jord som här intresserar utan produktiviteten pr sysselsatt arbetare. Om avkastningen pr arbetare ökats, genom att han sköter mera jord, eller på grund av att han sköter samma jordareal bättre, är för frågan likgiltigt. Och antalet av jordbruksarbete levande personer har icke blott icke ökats i samma proportion som stegringen av avkastningen utan tvärtom minskats rent absolut taget såsom av efterföljande siffror synes.

Antal personer levande av jordbruk, skogshushållning och fiske 1870—1910.

År	Ant. person.
1870	3,004,687
1880	3,092,692
1890	2,943,244
1900	2,795,320
1910	2,673,613

Detta är onekligen tvenne av våra

mest betydande näringsgrenar och kunna med ett visst skäl betraktas som ledande, d. v. s. man har anledning att förmoda att produktionsförhållandena inom andra sysselsättningar ställa sig ungefär liknande. Beträffande dessa andra näringsgrenar, finnes emellertid ingen i samma grad tillförlitlig statistik naturligtvis beroende på tillverkningens mångsidighet. Man får här höja sig med tillverkningsvärdet uppgivet i kr. och detta är naturligtvis med hänsyn till penningvärdets förändringar icke lika belysande för produktionens tillväxt som siffrorna för den reella tillverkningen. Under åren 1896—1912 var dock penningvärdet icke utsatt för några särskilt svåra växlingar, varför samtliga fabrikers tillverkningsvärde uttryckt i penningar torde ge en ganska god bild av produktionsökningen under denna tid.

Fabrikernas tillverkningsvärde 1896—1912

År	Tillverkningsvärde
1896—00	871,708,386 kr.
1901—05	1,116,038,049 "
06—10	1,436,072,720 "
1911	1,651,057,311 "
1912	1,778,373,281 "

Naturligtvis kunna vi icke här finna samma företeelse som inom jordbruket, nämligen att antalet sysselsatta nedgått samtidigt som produktionen stegrats, men produktionen har i varje fall stigit mera än antalet arbetare som vi se om vi taga antalet arbetare sysselsatta vid fabrikerna 1896 och 1912.

Ant. arb. vid fabrikerna	1896	238,181
" " " "	1912	310,437
Tillverkn.:värde pr arb.	1896	3,655
" " " "	1912	5,728

På alla näringslivets områden har alltså produktionen stigit högst väsentligt, och absolut taget var ju detta också en tvingande nödvändighet, om icke konsumtionen skulle ha nedgått, ty befolkningsmängden har ju inte stått stilla under denna tid. Men som vi se har även tillverkningen pr arbetare stegrats, vadan alltså en produktionsstegring utöver den av befolkningstillväxten betingade måste ha ägt rum. I själva verket har också befolkningens totala tillväxt gått betydligt saktare än ökningen av produktionen.

Total folkmängd	1870	4,168,525
" "	1915	5,712,740

	År	%
Folkmängdens ökning i %	1870—1915	37
Spannmålsproduktionens " "	" "	70
Potatis- " " "	" "	68
Sockerbets- " " "	" "	5800
Folkmängdens " " "	1890—1912	17
Fabrikernas tillverkningsvärde " "	1896—1912	104

Med antagande av konsumtionsfondsteorien skulle alltså vid tiden för krigsutbrottet högst betydande varulager ha funnits inom landet. Detta faktum kommer man icke ens ifrån med att förklara att arbetslösheten stegrats både genom ökning av

den egentliga arbetslöshetsarmén och genom tillkomsten av flera improduktiva yrken, eller ökning av antalet sysselsatta inom redan befintliga sådana, eftersom produktionen har stegrats pr huvud av befolkningen i dess helhet. Funnos nu dessa varulager före krigsutbrottet? Ingalunda, ty då skulle vi ha kunnat konsumera dem under kriget och sålunda sluppit undan de mycket besvärande inskränkningar vi då måste underkasta oss. Alltså återstår endast antagandet om konsumtionsökning, varvid det är likgiltigt vem som har ökat den, för att förklara vart den stegrade produktionen tagit vägen. Men därmed faller teorien om den konstanta konsumtionen, åtminstone för tiden före kriget.

På grundval av vad vi sålunda redan vet om den gångna tiden, torde man utan vidare kunna förklara det oriktigt att förutsätta, att konsumtionen sådan den nu är har nått en höjd utöver vilken den icke kan gå, även om produktionen ökas. Det har ofta påpekats, att ett riktigare uttryck för den företeelse, som vanligen kallas överproduktion, vore underkonsumtion. I verkligheten skulle ju också, om den producerade varumängden det tillät, konsumtionen kunna stiga alldeles ofantligt, emedan den ojämförligt största delen av mänskligheten nödgas lämna en mycket stor del av sina konsumtionsbehov otillfredsställda. De varor som exemplets million arbetslösa arbetare skulle kunna framställa, skulle alltså otvivelaktigt kunna absorberas av en ökad konsumtion. Vi avse ju också med socialismen att ytterligare öka produktionen dels genom förbättrad organisation och förbättrade arbetsmetoder, men också genom att öka arbetets armé med tillskott av det folk, som nu sysselsätta sig med improduktiva yrken, såsom militären, och av dem som ingenting alls göra, nämligen kapitalisterna. Vi måste alltså räkna med en stegrad konsumtion, i annat fall är icke produktionens och distributionens förbättring något problem för socialismen.

Men är det alltså klart, att de varulager och den arbetslöshet som obestridligen tidvis låta sig konstatera icke äro en följd av bristande konsumtionsförmåga rent fysiskt taget, så är det ju icke dess mindre ett problem att lösa, om de samtidigt förefintliga, otillfredsställda behoven, varulagren och arbetslösheten, äro avhängiga av varandra, och om så är, i vad mån detta är förhållandet. Och det är väl icke alldeles oviktigt att lösa detta problem, ty om den uppfattningen vinner allmän anslutning, att arbetslösheten är en följd av den för långa arbetstiden, men i verkligheten beror av något annat, så skulle vi ju kunna fortsätta att sänka arbetstiden, i tro att därmed avhjälpa arbetslösheten, ned till en nivå, där det oundvikliga resultatet skulle bli allmän fattigdom, medan arbetslösheten i alla fall fanns kvar.

Nu är jag livligt medveten om, att detta är ett problem av så invecklad art, att det icke låter sig lösa med absolut säkerhet. Det sammanhänger med den egenhet för det industriellt-kapitalistiska produktionssättet som kallas konjunkturväxlingar och som i sig är en gåta, som nationalekonomerna icke ännu lyckats lösa så, att icke deras lösningar äro högst diskutabla. Däremot synes det kunna klargöras så långt, att arbetslösheten icke är en följd av den långa arbetstiden, varför man icke får vänta sig det resultatet av en förkortad arbetstid, att arbetslösheten bortfaller eller minskas.

(Forts.)

MAX KLINGER — EN AV TYSKLANDS MÄRKLIGASTE KONSTNÄRER.

Av *ERNST J. LUNDQVIST.*

Den 18 februari 1857 föddes i den lilla förstaden Plagwitz invid Leipzig, som den fjärde i ordningen av sju syskon, Max Klinger, en av de få tyska mästare i konstens rika värld, som förmått höja sig över samtiden och skapat en mångfald verk av bestående konstnärligt värde.

Fadern bedrev en mindre fabriksrörelse. De ekonomiska levnadsomständigheterna lär ha varit rätt begränsade för den med varje år allt större familjen.

Till all lycka kunde emellertid Max Klinger alltifrån barnaåren, i motsats till de flesta andra unga konstnärsämnen, räkna med hel och full förståelse från föräldrarnas sida. Hans fader ägde själv starka konstnärliga intressen och modern delade dem. Så fort det därför blev klart för föräldrarna, att sonen ville ägna sig åt konstnärligt skapande, gjorde de allt för att understödja honom därvidlag. Därigenom slapp han genomgå den fruktansvärda, ofta för hela livet nedbrytande svältperiod, som annars i regel brukar drabba de unga konstnärerna.

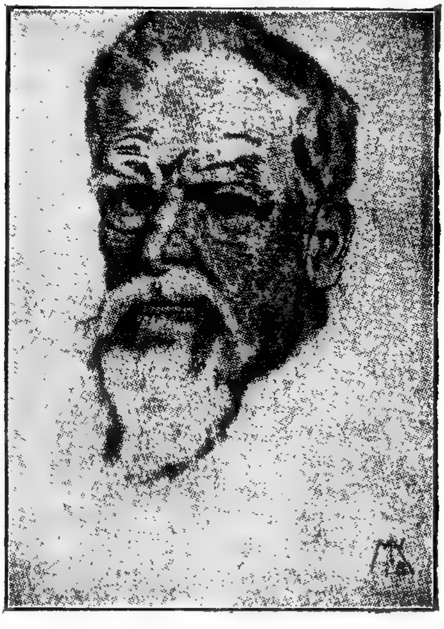

MAX KLINGER. *Sista självporträtt.*

Vid 16 års ålder fick Klinger lämna gymnasiet i sin hemstad och inskrevs i slutet av år 1873 i akademien i Karlsruhe. Redan då visade han prov på storartad konstnärlig begåvning.

Huvudsakligen var det teckning, som denna tid intresserade honom.

Efter en kort vistelse i Karlsruhe, kom han till Berlinerakademien, där han stannade en längre tid. Denna hans första Berlinperiod utmärker sig för kraftig konstnärlig utveckling. Först 1879 avbröts densamma. Då följde ett kort uppehåll i Brüssel och därefter ställdes kosan till München, där uppehållet varade ett år.

Efter denna utflykt kom Klinger, laddad med nya intryck, åter till Berlin, där han nu mottogs som en betydelsefull konstnär. "Berliner Gesellschaft" skyndade sig att värva honom som medlem.

År 1883 började en för Klingers senare utveckling ytterst betydelsefull period. Han reste nämligen då till Paris, där han stannade till 1886. Här föddes idéerna till en stor del av hans mäst uppskattade verk.

Åren 1886—1888 var Klinger sista gången bosatt i Berlin. Sistnämnda år inträffade en ny händelse av största betydelse för Klingers konstnärliga utveckling. Han reste till Rom, där han stannade tills 1893, då han slog sig ned i sin födelsestad, Leipzig.

Vid denna tid var meningarna om Klingers konstnärsskap mycket delade. Han ägde visserligen några uppriktiga beundrare och gynnare, men också ett flertal mycket agressiva vedersakare, som inte sparade på krutet. Med "*Brahmsfantasien*", en storartad serie etsningar, som året

därpå, 1894, utkom i 150 ex., omkastades emellertid det allmänna omdömet fullständigt. Även de argaste av hans vedersakare erkände, att han verkligen var en duktig konstnär. Resten gjorde den stora utställning av Klingers samtliga verk, som på våren samma år anordnades i Dresden och Leipzig. Klinger blev i ett enda slag förgrundsfiguren i hela den tyska konsten och i den skrytsamma allmänna hyllning som ägnades honom, låg inte så litet överdrift.

Strax intill föräldrarnas hus i förstaden Plagwitz byggde sig Klinger en idealisk atelje, mitt i en stor, prunkande trädgård. Där stannade han, under outtröttligt konstnärligt skapande, från 1896 till 1906. Hela denna period ägnades uteslutande åt bildhuggeri.

Klinger dog den 4 juli i år i hjärtförlamning å sitt sommarställe i Grossjena invid Raumburg.

*

Klingers konstnärliga verksamhet kan uppdelas i olika perioder. Däremot kan hans konstnärliga utveckling inte uppdelas i några särperioder; den flyter tvärtom utan avbrott, lugnt och kraftigt genom hela hans liv.

Den första verksamhetsperioden ägnade han uteslutande åt teckningskonsten.

MAX KLINGER. *Ur raderingsserien "Fran döden".*

"Redan", säger en av hans biografer, Gustav Kirstein, "i denna första blomstring ges det inte mer någon period, som låter sig särprepareras ur utvecklingen — den plötsligt framträdande skaparkraften producerar oupphörligt, för att befria sig från den inre fullheten."

Man sade i början, att Klinger påverkats av den kända spanska konstnären *Goya*. Ett nyligen återfunnet brev av Klingers hand från den tiden visar emellertid att han då inte ens hade reda på att Goya funnits till.

Den konstnär, som däremot påverkat Klinger, torde vara Arnold Böcklin, med vilkens konst hans verk f. ö. delvis röjer rätt stora likheter. Klinger synes också själv ha varit fullt medveten om detta inflytande och erkänner det, bl. a. genom att tillägna Böcklin sin kända bildcykel "Eine Liebe" (En kärlek.)

"Klinger är född till etsare", skrev en gång en av hans beundrare. Faktum är också, att han hade ett rent av ovanligt öga för de tekniska detaljerna.

MAX KLINGER. Fången.

Då Klinger andra gången kom till Berlin, hade han emellertid redan börjat ägna sig åt måleri.

Parisvistelsen kastade in Klinger i helt nya förhållanden. Han rönte starka nya inflytelser. Sedan länge hade han burit på en plan att i några stora monumentalmålningar förkroppsliga det, som enligt hans mening "innerst inne sammanhåller världen". Åren 1886—96 skapades efter denna plan "Paris dom", "Korsfästelsen" och "Kristus i olympen".

Den religiöst betonade grundtanken var nog alltid stark hos Klinger. Men hans stora idékompositioner mottogs samt och synnerligen onådigt. "Paris dom" utskrattades först i München och Berlin, "Korsfästelsen" förtalades och väckte förargelse, berättar en konsthistoriker. Emellertid kom en i Wien hemmahörande arkitekt, Alexander Hummel, att intressera sig för dem och köpte alla målningarna, för att hindra att de skulle skiljas åt.

Mot slutet av Paristiden började dock Klinger alltmer övergå till bildhuggeriverksamhet. Där fick han den första idén till sin stora Beethovengrupp.

Under Rom-vistelsen påbörjade han sin berömda Brahmsfantasi jämte ett flertal andra verk.

År 1906, efter att en lång tid uteslutande ha ägnat sig åt bildhuggeri, överraskade han med en jättemålning i aulan till Leipzigs universitet, hela 20 meter lång och praktfull såväl i färg som teckning. Dessutom tecknade han ett flertal bokmärken under denna sista tid.

Till sist, när hans skaparkraft redan börjat försvagas, återvände Klinger till ungdomsårens verksamhetsområde och skapade det fantastiskt-dramatiska sagospelet "Zelt". Dessa 46 blad etsade han så gott som uteslutande direkt på kopparplattorna, utan att först teckna dem.

Man har ofta påpekat, att i Klingers konst alltid legat något mäktigt överraskande; något oväntat. En av hans bio-

grafer, d:r Hildegard Heyne, påpekar, att man framför ett flertal av hans verk känner, att de tillkommit under den grubbelfyllda tid, som höjde Schopenhauer till andlig ledare; en Zola's och Flauberts oroliga tid. Men, fortsätter hon, däri spårades också en förening av impressionisternas nervösa seende, och de fick en viss reflex av den japanska konstens inverkan. Och Meissner tillfogar, att Klinger var en vandrare i ungdomen och en främling överallt, men trots detta blev hans konst målmedveten och träffsäker.

*

Det skulle föra för långt att i denna artikel uppräkna alla Klingers verk inom olikartade konstgrenar. Det skulle inte häller tjäna mycket till, ty Klingers konst kan inte beskrivas; den måste ses för att förstås.

Av hans verk finnes huvudparten i de tyska museerna.

Brand, årgång 1918, förekommer en rikt illustrerad artikel över Klinger och hans verk, vari även lämnas en översikt av Prometheussagan, vilken han i en bildcykel skildrat.

*

Som människa skildras Klinger av de flesta som anspråkslös och präktig. Det låg, säger en av hans biografer, något av genomhederlighet hos honom. Sin världsåskådning stack han aldrig under stol med. Tvärtom försökte han städse lägga in dem i sina verk. Ekonomiska fördelar betydde aldrig något för honom; han skapade, sedan han, mer än någon annan tysk konstnär, beundrades och firades överallt, liksom förut, under kampåren, utan varje bitanke på ekonomiskt utbyte eller beröm.

I livstiden uttryckte Klinger alltid en önskan att bli begraven högt upp bland bergen. Och dessutom ville han på sin grav ha sitt skulpturverk "Atleten" uppställt. Båda dessa önskningar kommer att beaktas.

Låt vara, att uppskattningen av Klingers konstnärliga verksamhet ofta överdrivits — det måste dock erkännas från alla håll, att hans betydelse för tysk konst är stor.

Han tillhör den lilla fåtaliga krets av tyska konstnärer, som verkligen förmått ge något eget, något av bestående värde. Och när man betänker den förbluffande mångsidigheten i Klingers konstnärsskap, måste man böja sig i djup beundran för denna säregna mästare, vars minne skall bestå genom tiderna.

MAX KLINGER. Döende åldring.

BELA KUN.

Av *CARL PETER.*

***

Han stod sedan ett år tillbaka som den levande gestalten för sovjettanken i Europa. Utanför Ryssland fanns det endast få som i den bolsjevikiska politiken hade en sådan betydelse som Kun. Denna brist på personligheter i den sovjetrevolutionära rörelsen, var ett oroande moment i Europa.

Den omständigheten, att Bela Kun ständigt svävat i fara att bli gripen av sina förföljare, har hittills stått i vägen för en kritisk behandling av Bela Kuns person. Då Kun nu är hos sina vänner i Ryssland har denna omständighet bortfallit.

Skulle hatet och hämndgirigheten mot en motståndare vara mätare av en människas storhet och kraft, så skulle Kun vara en väldig figur.

Icke för det journalistiska nöjet att presentera en man, vars namn ryktet fört ut i världen, utan därför att han bland massföreteelserna i den kapitalistiska epokens offentliga liv blivit en politiker, som nästan med säkerhet framställer en typ, vilja vi betrakta Bela Kun litet närmare.

Vi måste alltså syssla mindre med Kun som person än som typ.

I början av mars 1918 berättade en bekant i Petrograd till författaren av dessa rader om en ungrare, som redan före kriget hade ett betydande namn i arbetarrörelsen och som också flitigt hade medarbetat i "Neue Zeit". Denne man vistades då i Ryssland som krigsfånge och begynte en agitationsverksamhet bland sina landsmän.

— Vad heter han?

— Bela Kun.

— Pseudonym?

— Nej.

— Så. Namnet måste ha gått mig förbi.

Några dagar senare gick jag till ett möte för fångar. På Liteni Prospekt. Några män höllo tal där. En av dem var ungrare. Denne ansträngde sig synbarligen att "ta sina åhörare" genom kraften i sitt organ och sina gester. Han tog alla sina resurser till hjälp. Organ, ord, ställning på talarstolen — allt verkade rustikt. Han syntes bortse från all skönhet i framträdandet bara för att obetingat slå an.

BELA KUN. *(Ungdomsporträtt.)*

Ju längre jag hörde på ju starkare blev min känsla: här talar socialdemokraten till "massan".

Några få veckor senare träffade jag denna man i Moskwa. Han var Bela Kun. Då berättade han mig sin historia, varav man kunde höra, att han redan sedan sin tidiga ungdom varit ansluten till det ungerska arbetarpartiet.

Detta ungerska parti hade ett märkvärdigt partiinstitut: en sjukförsäkringskassa för arbetare. Denna sjukkassa var statligt understödd, och senare kom denna socialpolitiska inrättning alldeles under statens förvaltning.

Arbetarrörelsens agitatorer och ledare

voro nästan samtliga tjänstemän i denna kassa, och detta var en anledning till ständig kritik ifrån oppositionens sida, då denna betraktade detta förhållande mellan partiledarna och regeringen såsom något osunt.

Kun var tjänsteman i denna arbetarförsäkringsinstitution, men man kunde ändå icke säga, att han betalat för denna ställning med något av sitt moraliska kapital.

Han kom med i kriget, trots att han i fredstid icke var tjänstepliktig. Han berättade en gång och icke utan stolthet, att han varit vid fronten i sexton månader och till och med blivit dekorerad med en medalj. En av hans vänner sade mig också, att han var rätt ambitiös vid kapitalismens front, vilket även synes framgå av det faktum, att han kommenderade en minkastaravdelning.

Ambition är en förhärskande egenskap hos en politisk aktör. Denna egenskap kännetecknar i första hand Kuns typ. Han måste leda, regera, härska till varje pris.

Sedan han kommit ut ur fånglägret, hade han, enligt egen utsago, aktivt deltagit i ryssarnas hemliga revolutionära arbete. Hans sibiriska kamrater ha emellertid ingenting att berätta därom.

I Sibirien rasade ännu kampen efter Kerenskirevolutionen, men knappt hade underrättelsen om bolsjevikernas genombrott förkunnats, förrän man överallt bildade sovjet. Sibirien var viktigt för sovjetmakten. Fångarna förstodo det och satte in hela truppförband i de därvarande röda gardena.

Kun reste med första lägenhet till Petrograd. Ambitionen drev honom.

I Smolny hälsades han med glädje. Han arbetade också feberaktigt. Utom honom voro väl också en del socialistiska arbetare där, men de voro icke bra som ledare. De voro under "beslag" av den inhemska regeringen, voro befriade från krigstjänst och kunde icke komma i fångenskap. Som utsänd socialistisk agitator var Kun således utan konkurrens.

Den oerhörda betydelsen av propaganda bland de fångna mellaneuropeerna — omkring två miljoner — uppskattades fullt riktigt av både sovjetregeringen och Kun. Propagandaarbetet begynte.

Med styrka och energi kastade sig Kun in i denna verksamhet. Som organisatör visade han sig mycket god, men han överdrev säkerligen sina egenskaper som ledare av rörelsen. Obändig maktsjuka, sjuklig äregirighet, fåfänga och avundsjuka voro utpräglade egenskaper hos honom.

Den minsta fara för hans maktställning eller hans prestige kom honom att darra. Att någon kunde se i hans kort, drev honom till löjliga överdrifter och till en ovärdig personlig hätskhet.

Storsinthet, ädelmod, den revolutionära personlighetens fina överlägsenhet fattades honom märkvärdigt nog fullständigt. Ibland kunde han till och med förfalla till grymhet.

Är Kun trots detta en revolutionär? Ja säkert. Liksom alla andra som under vår revolutionsepok anslutit sig till revolutionen. Den typ till vilken Bela Kun kan räknas känner först sanningen i sin åskådning, när han får tillfälle att triumfera.

I Moskwas Kreml, där deras säte var, samlade Kun omkring sig människor, som voro påfallande små gentemot honom. Så blir man ju stor!

Med tiden blev hans närmaste krets ett hov av tillbedjare och gunstlingar, som betjänade Kun med den största beredvillighet. Så blev de utländska kommunisternas rörelse en tummelplats för en massa större eller mindre äventyrare.

Kritiken och det fria ordet voro förbjudna i Kuns krets. Människor som försökte kritisera eller som blott misstänktes för opposition, kunde icke tolereras. De voro "spioner" eller "kontrarevolutionärer".

En "spion", som var en särdeles talangfull socialistisk journalist, hade Kun i sin härsklystnad så nära låtit arkebusera. Sedan den ungerska revolutionen störtats har denna "spion" med insatsen av sitt

eget liv räddat hundrade av de förföljda flyktingarna undan döden i galjen!

Däremot blev en av Moskwakretsens förtrogna, så snart han hade återvänt till Ungern, en simpel "affärsman" i kommunistiska hemligheter. Han varskodde polisen och underhöll ständig förbindelse med denna.

Under rådsdiktaturen härskade Kun som en oförfalskad autokrat. Och det var ju ett visst berättigande däri. I denna uppsjö på "affärsrevolutionärer" samlade han dock omkring sig även männen av kritiken; den kritiska färdigheten undertrycktes icke, utan befordrades. Till hans moraliska ursäkt måste vi säga det: han ångrade sitt ryska föregående.

Den gränslösa korruptionen och den outsägbara bankrutten, som det ungerska sovjetföretaget ledde till, bjöd redan vid revolutionens början på en sådan massa argument, att till och med de blinda måste vittna om, att en revolution först och främst krävde revolutionära människor. Kun — liksom det är vanligt med hans typ — har ingenting gjort för att framskapa dylika människor.

Eljest är Kun ingen man som är förtjänt av förakt. Han förtjänar medlidande. Redan från begynnelsen behäftad med en del mindrevärdiga egenskaper, mognade han i en ogunstig politisk miljö.

Han och hans typ äro och förbli socialdemokrater. Och därmed förstå vi icke fasthållandet vid en åskådning, vilket vi icke tillskriver något särskilt moraliskt värde. Vi vilja därmed markera en människas psykologiska författning. Att vara socialdemokrat är ett tillstånd, alldeles som temperamentsfull, intresserad, flegmatisk eller kolerisk.

Om Kuns vetande och kunnighet har man egentligen icke mycket att säga. Det kan ändå vara intressant.

Hans vetande börjar och slutar med Marx. Men även om Marx var en lärd och socialismen vetenskaplig, så kan varje marxist icke därför obetingat känna sig som en lärd. Typen Kun blir förolämpad om man säger något om honom. Trots detta kunna vi påstå, att marxister av denna typ oftare bringa marxismen i förlägenhet än de oförvägnaste antimarxister.

Kuns och hans typs andliga verksamhet utmärkes huvudsakligen av läraktighet, flit, stor arbetslust och en ständig åtrå att få undervisa andra människor. Undervisning och förkvävning äro väsenskilda begrepp, och dock gränsa de till varandra!

Typen är i utdöende. Den politiska revolutionens sista böljeslag, som fört den upp på toppen av händelsernas vågor, skall uppsluka denna föråldrade företeelse.

Revolutionens överförande på det ekonomiska området, skall överflödiggöra dessa omstörtandets i dag så driftiga och oumbärliga kuratorer och *commis voyageure*.

De skola antingen bli inspärrade eller skjutna. De kunna bittert hata den kommande tiden, men det skall icke hjälpa, de skola bli överflödiga.

De äro inga särskilt dåliga människor. De hänga endast envist fast vid det de se. Och allt som existerar kunna de icke se. Därför äro de så vredgade på alla ting, *som äro*, utan att ligga inom *deras* räckvidd.

Typen Kun är överflödig och skall försvinna.